

Tredje roten, tomt 56

Kvarteret Holländaren

Nionde roten 1637–57

Kyrkogatan 20 (liksom 3.55) norra sidan

Fjärde roten 1657–70

Jöran (Jörgen) speleman d.v.s. Jürgen Wiesenhoff

1637–49

Jöran Wiesenhoff R8 R9 1659–60: 1, 1667–68

Redan 1629 förekommer han i tyska kyrkans kyrkobok, eftersom ett av hans barn avled detta år. Han står överst i nionde roten 1637, varför det är möjligt, att han bytte gård med *Cornelius Claesson*, som till en början uppträder ungefär på denna plats i roten.

Jörgen Spelman bör vara identisk med Jörgen Wiesenhoff, eftersom beteckningarna avlöser varandra i mantalslängden för rote 3 dit Jörgen Wiesenhoff flyttade. Han hade 18.1.1650 betalt huseköpspenning 8 d smt för den gård han köpt av *Jacob van der Hagen* för 300 rdr. Trots detta behöll han äganderätten till denna gård, som uthyrdes t.ex. till *Hans Hasemöller* 1648.

Jörgen Wiesenhoff begravdes 72 år och 5 månader och några dagar gammal den 4.6.1671 och bör alltså varit född 1599.

Påfwel spelman el. Paul Roder

Han kallas 1650 *Peter (Grötter, Gruter)* spelmans måg och bodde här 1751 samma år som han 10 juli betalade huseköpspenning för *Anna Mikaels* gård, köpt för 64 rdr. Svärfadern Peder Grötter flyttade till Ödeshög. Den 10.4.1670 upplästes *musikanten Olaus Grötters* brev från Ödeshög angående svågern i Christiania Paul Roder och fadern Peter Grötters kvarlämnade gård. I april 1671 fick magistraten i Göteborg brev från hans två söner angående arvskiftet och arvsrätten till deras föräldrars gård. Gästgivaren i Östergötland Olaus Grötter begärde i brev av den 28.8.1673 på moderns, fordom stadsmusikanten i Göteborg Peter Grötters vägnar full hyra av hennes hyresman *Isak Knutsson smed*. Man begärde, att en annan hyresgäst skulle flytta in i gården. Enligt Ränte- och byggningskollegiets protokoll den 2.4.1674 hade Peter Grötters änka flyttat till Christiania, tydligen till mågen Påfwel spelman.

Perioden 1663–65: Ingen nämnd mellan Nils Tegelslagare och Arendt Holst. Ungefär här bosatta:

Cornelius Båtsman och *Johan bleckslagare* 1670

Per Svensson skräddare 1671–74 och *Wellom skräddare* 1673

Mårten vävare 1675. (Densamme?: Den 11.12.1699 uppbjöd banken *Mårten Jonsson vävares* hus näst intill Olof Andersson däldragares i söder)

Gustaf Palm speleman (Gustavi tomtöreslängd)

1670–71: 1 tomt

Casper Wiesenhoff (Gustavi tomtöreslängd)

1672–74 Han var son till Jörgen spelman, född 1631 och avled 1680 (begr. 4 april). Han gifte sig 9.11.1656 med *Maria Lenersén*. Han ägde 1676 hus vid Drottninggatan. Bland barnen:

Magdalena, född 1657, död 1687 (begr. 20 mars). G. 17.2.1680 med *Johan Eriksson*

Cornelia gift 1/ 1.10.1693 med hovslagare *Fredrik Andreas Gödeke*, född 1652, död 1712; 2/ 27.12.1715 med *Johan Bertelsson Gresborg* (i bouppteckningen 1725 står visitören *Petter Gräsborg*) (Berg, II, vol. 11–12, 277–78).

Om Casper W:s syster *Anna Wiesenhoff* (enligt Justitie- och byggningskollegiet 9.11.1666, barberaren mästare *Daniel Lunds* efterleverska) se 4.45s.

Henrik Andersson skomakare

1675–81

Den 3.6.1675 visade Henrik Andersson skomakare köpekontraktet mellan sig och Casper Wiesenhoff, som med sina medarvingars och sin hustrus samtycke till Henrik Andersson för 300 d smt hade försålt sin och sina syskons efter deras föräldrar ärvda tomt belägen på Svenske Kyrkogatan mellan Nils Bryngelssons gård å västra och Arendt Holsts gård å östra. Han anhöll om lagbjudning. Köpet klandrades den 14 juni av *Johan Behrmans* i Hamburg tjänare *Johan Herman Rosenbusch*. Caspers avlidne fader (Jürgen W.) hade för Caspers skuld hypotiserat Behrman gården plus tre kistor linkläder till vilka Behrman hade nyckeln. Den 6 september s.å. lät Henrik Andersson skomakare lagbjuda samma gård: han hade nu i stället köpt den av Johan Behrman.

Den 20.1.1676 begärde *Albrecht Wedinghuusen*, att Casper Wiesenhoff skulle påläggas att betala de barnepengar ”som nu hos Casper inestå” och som Albrecht Wedinghuusen hade måst betala till skomakare Henrik Andersson.

Henrik Andersson var sedan den 9.10.1670 gift med *Rangela Sigfridsdotter*. Han fick stolrum i domkyrkan den 14.1.1678 efter *sal Engelbrekt slaktare*. Enligt uppgift den 12.2.1680 var Henrik Andersson skomakare förmyndare för avlidne *Matts snickares* barn. Matthias snickare omtalas 1652–55 i elfte roten. 1688 hade Henrik Andersson som anställda en gesäll och en piga.

Den 11.3.1695 utsågs grannen *Henrik Holst* till förmyndare för sal. Henrik skomakares två barn.

Henrik skomakares verksamhet och gård hade före 1696 övertagits av mågen

skomakaren Johan Andersson Otterdal

Denne pantsatte tillsammans med sin (andra) hustru *Brita Hansdotter* den 27.6.1704 gård på Kyrkogatan mellan handskmakaren på ena och Nils Pannebakare å den andra jämte erhållet gårdsbrev för lån av 350 d 28 öre av *madame Catharina Limmerhult* (vittne *Isack Schonberg*). Som hyresgäst hade Johan Andersson 1710 *David Westerhof Perukmakare*. I ett mål mot denne i kämnärsrätten den 6.1.1707 skulle Johan Otterdahl och Brita Hansdotter vittna. Det framgick av Gbg RR 1720 (s 134), att Johan Otterdahl hade arvsrätt efter sin förra hustrus broder *svågern Anders Henriksson*, som hade rest härifrån 1697 ”utan att meddela något sedan”. Detta senare är fel, ty det han sände tydligen upprepade livstecken efter sig utan att få svar. Ett av dessa är följande:

EIIa:15 1.7.1714:

”Höghärade kiära swåger och systrar

Salutem

Iagh kan icke med mindre iag måtte min kiära systrar och swåger några få rader om mitt läfwer-nes Tillståndh Tillskrifwa så ähr iag wedh En godh hälsa och Sundheet. gudh låte mig dee samma tijdene ifrån min kiära swåger och systrar få höra och spöria det wore af alt mit härta ganska kiärt. Så låter iag förnimma at iag intet hafwer fått något bref från eder uthi så långan tidh iag weet intet om nij lefwer eller döo Eller om i achtar mig för intet mehr derföre at iag är så widt uthi främmande landh. Dän tidh iag talte medh Fistelator sin son uthi Lübeck så gaf iag honom et bref medh dät fick iag swar uthi Kihl och dät ähr dät första brefwet som iag hafwer fått swar på. Uthi Amsterdam hafwer iag skrefwet så många breef och hafwer iag intet swar bekommet: och så reste iag från Holland till Brämen och sådan till Hamburg och till Lübeck där kunde iag intet få arbete och nöden dref mig till att blifwa soldat och kom iag uthi Gardison uthi Kijll därest mig intet lust gaf gick iag under Königh fon Dännmark uthi Cristan Prijs. Där lågo wij uthi Gardison till Mickaelij så gingo wij till Rensburg där lågo wij till 8 dagar för Påsk så gingo wij för Husum Skantz den första Påskedag begynte wij uthi Gudz namn till att bombardera och wonno Skantzen och lågo intet mehr för ähn som 2 dagar så löpte de uthur skantzen. Till at skrifwa alles hwad som ähr passiret ähr ingen tidh eller papier. Så storma wij Frädrickstadt där fingo wij 300 man till fångne så marsera wij för Tönningen och belägrade den staden och lågo wij medh 14.000 man där före och fingo honom intet in och förlora folk på båda sidorna och gudh som alla sina bewarar hafer bewarat mig från all olycka så gingo wij till Glückstadt och lågo wij till Mickaelii marserade wij till Rensburg där lågo wij till Martini så marserade wij till Mäcklenburg och sedan till Brandenburg och sådan till Saxen uthi Dänstäd där wij nock liggen och hafwer iag haft olycka nog, förgången Pingstdag hadde wij majjöl där woro wij 14 kara som hade lagat maj och fingo wij ööl 36 kannor ööl och där war skärsanten Söback och wille gifwa stadstiänaren 2 kannor ööl och iag wille intet gifwa honom. Så slog han mig och så tog iag kappen ifrån honom och kasta honom bort och så sade den andre skiärsanten Tun att jag hadde fattat honom i håret hwilkit intit war sant och gick han efter Liutnant och så måtte iag gå i arrest, den 7de dagen där efter så blef iag sluten till hand och foot uthi 14 dagar och blefwo wij 3 sammanslutna och blefwo förda till Neuenburg där satte wij 14 dagar uthi Arrest och sådan kommo wij uthi förhöör och Krisrächt och wardo wij brända emellan fingrarna med 2 lunter in till benna at wij skulle bekiänna, kunde intet ordh få utaf oss uthi Een half stund och de wille hafft mig om lifwet män gudh som alla sina barn bewarar hafwer ock bewarat mig från alt ont och sådan som de sågo at de intet kunde få rät med oss så måtte iag löpa Gateloop 24 gånger igenom 200 man. min olycka hafwere warit stoor nog, Gudh förlåte dän som hafwer skuldt der an. Iagh wet intet mera till at skrifwa på denna gången uthan Gudh befallat så önskar iag min kiära swåger och systrar och moster och morbroder, faster och farbroder in gudz mächtige hand och önskar eder många 1000 goda dagar och nätter Adiu.

Datum Dänstätt d 30 Augusti Anno 1701

och skicka mig swar medh det första och skicka mig swar i Dänstätt uthi Dyringen och skrifwa uthskriften till fort Lenghoven uthi Dänstätt iag wet intet huru länge wij blifwer här i Saxen

Andreas Hindricij

iag betald för et bref fränn Götland 155 öre och 16 för 1 bref från lypsick

Dessen Brieff zubestellen an meinen liben Schwager Johan Ohlsen Schuemacher in Gottenburg in der Kirchgasse Zuerfragen

Gothenburg Franco loss Hamburg

Til der Oberpostmeister zu Leipzig.”

Adressaten är förmodligen Johan Andersson Otterdahl trots att han skriver Johan Ohlsen.

Johan Andersson Otterdal fick den 13.1.1714 avskedspass till Vänersborg (Gbg mag. reg.) och sålde denna gård den 20.7.1714 till

remsnidaremästare Christian Gutzeit

Gutzeit klagade enligt magistratens registratur 1714 (s. 102) den 14 april över att *artilleriadjunkten Mäster Erik Junge* vägrade flytta ur huset före Mikaeli.

I ett brev till magistraten den 22.11.1711 berättade Christian Gutzeit (EIIa:23) att han för någon tid sedan hade måst förfoga sig hit till Göteborg från Stockholm för att besöka sin gamle svärfader *pistolsmeden M Buse (bör väl vara Hans Bautz)*, ”som är en bofast man, och sig här i staden nedersättia, sedan iag länge nog uthi fierran land uppå mitt Remsnidarehandtwerk kringfarit och vid åtskilliga verkstäder använt flit etc”. Han begärde, att magistraten skulle förmå det krånglande sadelmakare- och remsnidareämbetet att ge honom frihet att få idka sitt hantverk, eftersom ”vinterdag nu tillstundar”. Den 19.6.1712 klagade Christian Gutzeit i ett nytt brev över att hans mästareutnämning hade fördröjts mer än fyra veckor fast han erlagt den begärda skräppenningen. Om Halbmeijers och övriga mästars inställning till Christian Gutzeit och gesällerna: se RR 1714, 919). Den 5.9.1715 klagade Christian Gutzeit över att hans ämbetsbröder ville förhindra honom att ta emot resande gesäller, varigenom den ”gjorde hans verkstad öde och ruinerade honom”.

1715 var gårdens byggnadsvärde 520 d smt. 1717 omtalas Gutzeits *hustru Elisabet* och hans tre gesäller: *Christian Neustedt, Hindrik Possie* och *Johan Liedman*.

Gården tillhörde 1720 *handelsmannen Claes Smihl* (se 3.31). Här bodde *remsnidaren Ludvig Schulmeijer* och *skräddaren Anders Rehn*.

Efter branden 1721 omtalas 3.56 under hela 1700-talet endast som tomt och bakgård:

1730: handelsmannen Claes Smihls tomt

1737: *Herr Herman Bernhard Steffens* tomt

1745: *Herr Albrecht Smihls* tomt

1750: *Bagaren Gardins* tomt

1755: *Bagaren Elias Gardins* bakgård, 1765 hans änkas bakgård

1775–90 *Bakaren Börje Norlings* bakgård

1795: *Bagaren Norlings* hus och dess bakgård

1800–02: Förre *bagaren B Norlings* änkas hus och dess bakgård

Bagaregesäll Anders Modin uppbjöd 3.56 den 16.5.1803.

Senare uppbud av 3.56

Se 3.55.